

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
2.1 Verkeer & vervoer	2
2.2 Water- en energiegebruik	2
2.3 Cumulatieve effecten	2
2.4 Besluitvorming	3
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	3
3.1 Motivering	3
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
4.1 Algemeen.....	4
4.1.1 <i>Beschrijving van het initiatief</i>	5
4.1.2 <i>Realisatiefase</i>	5
4.1.3 <i>Gebruiksfase</i>	6
4.2 Alternatieven	7
4.2.1 <i>Nulalternatief</i>	8
4.2.2 <i>Meest milieuvriendelijk alternatief</i>	8
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN	9
5.1 Algemeen.....	9
5.2 Verkeer en vervoer.....	10
5.3 Bodem, grond- en oppervlaktewater	10
5.4 Natuur en landschap.....	10
5.5 Energie en materiaalgebruik.....	11
5.6 Flexibiliteit.....	11
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	11
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	12
8. EVALUATIEPROGRAMMA	12
9. VORM EN PRESENTATIE	13
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	13

1. INLEIDING

Recreatie Boulevards Nederland bv en Kondor Wessels Projecten bv zijn voornemens om het recreatieproject Miracle Planet, fase II te ontwikkelen te Enschede. Voor dit m.e.r.-plichtige project zal de gemeenteraad van Enschede een bestemmingsplanwijziging moeten vaststellen.

Miracle Planet, fase II zal in ieder geval bestaan uit een indoor skihal (Winter World), een hotel (Miracle Nights) en een parkeergarage (circa 1.750 plaatsen) alsmede mogelijke andere onderdelen zoals Fitcentre en Kidsworld. Het gehele complex zal volgens schatting van de Initiatiefnemer enkele honderdduizenden bezoekers per jaar trekken.

Bij brief van 11 april 2000 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie d.d. 12 april 2000 in Huis aan Huis².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

2.1 Verkeer & vervoer

Het MER dient zich vooral te richten op een heldere beschrijving van alle mogelijke verkeersgevolgen van deze activiteit. Er dienen verschillende, reële alternatieven beschreven te worden en vooral dient aangegeven te worden in kwantitatieve zin wat de verkeersafwikkelingsmogelijkheden zijn per alternatief. Het aspect parkeren (zoals het al dan niet betaald parkeren en tarieven) verdient bijzondere aandacht, waarbij de locatie van de parkeergarage – er dienen verschillende locaties beoordeeld te worden in het MER – een belangrijk onderdeel vormt, inclusief een beoordeling van de aan- en afrijroutes. Er dient inzicht verschaft te worden over de verdeling van de bezoekers over de verschillende vervoerssoorten, waarbij tevens de vervoersstromen en verdeling over de vervoerssoorten van Miracle Planet, fase I en het Arkestadion betrokken moeten worden, alsmede een doorkijkje naar Miracle Planet, fase III en de mogelijke uitbreiding van het Arkestadion (extra ring). Verder dient aandacht geschonken te worden aan de mogelijkheden van groepsvervoer per bus én trein en per openbaar vervoer voor de totale recreatieve vervoersstromen.

2.2 Water- en energiegebruik

In het MER dient aandacht te worden geschonken aan de wijze van omgaan met het hemelwater, gegeven het grote oppervlakte aan verharding, bijvoorbeeld door middel van: grijswatergebruik in of bij het gebouwencomplex; infiltratie in de bodem; afvoer naar oppervlaktewater en de effecten daarvan op het grondwater in het gebied, alsmede de gevolgen van die afvoer op de omgeving. Tevens dient aandacht geschonken te worden aan ecologisch waterbeheer met gebruik van regenwater, buffering op de locatie en lokale biologische reiniging van afvalwater. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de effecten en mogelijkheden van Miracle Planet, fase I, het Arkestadion en mogelijke uitbreidingen (Miracle Planet, fase III).

In het MER dient duidelijk te worden aangegeven wat de verschillen zijn in milieueffecten van de verschillende mogelijke technieken en materialen, waaruit bij de uitvoering van het project gekozen kan worden. Ook zal beschreven moeten worden wat de mogelijkheden zijn qua energiezuinige voorzieningen of duurzame energievoorzieningen, mede in samenhang met Miracle Planet, fase I. Ook dient aandacht geschonken te worden aan de flexibiliteit in de vorm van herbestemmingsmogelijkheden van het complex.

2.3 Cumulatieve effecten

Het MER moet ingaan op de autonome ontwikkeling. Die omvat mede de gevolgen van Miracle Planet fase I en het Arkestadion. Ook dient aandacht geschonken te worden aan de verkeersafwikkeling, bij voorkeur – vanwege het feit dat deze activiteit reeds is gerealiseerd – op basis van ervaringsgegevens. Tevens dient de huidige piekbelasting – maximale toeschouwersaantallen Arkestadion + topdag Miracle Planet, fase I – berekend te worden en daar dient de maximale verkeerssituatie (aan- en afvoer, parkeren en dergelijke) van te worden weergegeven. Kortom, voor Miracle Planet, fase II dient in het MER

een volledige beschrijving van de cumulatie, zowel in relatie tot de huidige situatie (Miracle Planet, fase I en Arkestadion) als ook cumulatie in relatie tot (potentiële) toekomstige ontwikkelingen (een extra ring op het stadion en Miracle Planet, fase III), gegeven te worden.

2.4 Besluitvorming

De activiteiten die behoren tot Miracle Planet fase II dienen integraal in het MER beschreven te worden. Het is – conform de wettelijke eis – niet mogelijk om delen van de activiteit, zoals de parkeergarage, af te splitsen en daarover reeds besluiten te nemen, zonder dat daarvoor een MER is gemaakt. Het afsplitsen van de parkeergarage klemt des te meer aangezien de gehele verkeersafwikkeling het hoofdthema vormt van dit MER. Voortijdig definitieve keuzen maken, zonder dat door een MER in voldoende mate inzicht is verschaft in de verkeers- en milieugevolgen, ontdoet het MER en de m.e.r.-procedure in hoge mate van zijn inhoudelijke waarde.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Motivering

De locatiekeuze binnen de gemeente Enschede dient gemotiveerd te worden. Daarbij moeten ook de milieuoverwegingen worden weergegeven..

De aanleiding voor het initiatief moet in het MER worden beschreven. Daarbij dient de haalbaarheid⁵ van – de onderdelen van – het project te worden gemotiveerd. Aangegeven dient te worden op welke doelgroepen de voorgenomen activiteit is gericht, welke behoefteramingen zijn gehanteerd en hoe dat inzicht heeft geleid tot de keuze voor een locatie in de gemeente Enschede.

3.2 Doel

De initiatiefnemer dient in het MER aan te geven welke doelen gesteld worden bij dit project. Met name gaat het daarbij om (concrete) milieudoelen.

⁵ Dit vooral in relatie tot vergelijkbare, concurrerende initiatieven zoals de ontwikkeling van een skiramide te Oldenzaal.

3.3 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voor-nemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ont-werp)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krij-gen (bijvoorbeeld een ecologische verbindingszone). De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten worden aangegeven.

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van al-ternatieven⁶ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid wor-den ontleend. Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor een be-stemmingsplanwijziging.

Beschreven kan worden volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn be-trokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later sta-dium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realise-ren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waar-op zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in be-schouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing ge-nomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het al-ternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit, de alternatieven en de varianten moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het kan zinvol zijn om deze beschrijving te baseren op deelactiviteiten. Daarbij dient even-eens aandacht te worden besteed aan neven- en vervolgactiviteiten (waarbij ook vooruit gekeken dient te worden naar Miracle Planet, fase III en de uit-breiding van het Arkestadion). Bij het zoeken naar alternatieven kan het zin-voel zijn uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelacti-viteiten (apart voor ieder onderdeel: parkeergarage, hotel, indoor skibaan, fit-nesscentrum et cetera).

⁶ Zie ook hoofdstuk 6 van dit advies.

Verder verdient het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg), de beoogde gebruiksfase (gebruik en beheer) en tijdens of na de beëindiging van het nu beoogde gebruik (flexibiliteit ten behoeve van transformatie).

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief en/of iedere variant moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen.

4.1.1 Beschrijving van het initiatief

In het MER dient het initiatief beschreven te worden, waarbij ieder onderdeel afzonderlijk moet worden behandeld, alsmede alle aspecten die gezamenlijk gelden, zoals bijvoorbeeld, de ontsluiting, de terreininrichting, huisvesting, klimaatbeheersing, de verkeersstromen (en begeleiding daarvan), het parkeren, fietsvoorzieningen, het interne wegennet, het goederenvervoer (wanneer vindt dat plaats?) et cetera.

4.1.2 Realisatiefase

Ruimtelijke inpassing:

inpassing in de bestaande buitenruimte rekening houdend met de directe omgeving;

- situering van de gebouwen – met name de skihelling – ten opzichte van andere bestemmingen en tevens met het oog op de eventuele toepassing van zonne-energie (Arkestadion, Miracle Planet, fase 1);
- in hoeverre met – eventuele – bodemverontreiniging rekening moet worden gehouden en de gevolgen daarvan dienen te worden aangegeven;
- ontsluitingsstructuur voor de verschillende vervoerwijzen;
- situering, aard en omvang van de stallingsvoorzieningen voor fietsen, fietsroutes en parkeervoorzieningen - inclusief de parkeergarage – voor bussen en auto's;
- toename van oppervlakte verharding/bebouwing en de afvoer, behandeling en/of buffering van regenwater;
- beïnvloeding van wind, licht en beschaduwing ten opzichte van omliggende bestemmingen;
- zichtbaarheid van het hoogste gebouw op wijkniveau, buurtniveau, stadsniveau en regionaal niveau (bijvoorbeeld binnen een straal van respectievelijk 500, 1.500 en 5.000 meter).

Aanleg en ontwerp

- omvang en diepte vergravingen en beschrijving van de huidige situatie inzake de waterhuishouding (peilen, kwaliteit, stroomrichting);
- mogelijk hinder veroorzakende activiteiten (aanleg fundering, trillingen, aanvoer van bouwmaterialen, in te zetten materieel et cetera) en de aard en tijdsduur daarvan;
- bouwwijze en materiaalgebruik in relatie tot duurzaam bouwen en de materiaalkeuze in verband met onderhoud en sloop of hergebruik;
- toe te passen materialen in verhouding tot hoeveelheid nuttige m²;
- installaties voor energie- en watervoorziening en behandeling van afvalstromen;
- aanleg van verhardingen, behandeling van regenwater (opvang en hergebruik);

- afhandeling van het bouwverkeer met name met betrekking tot het bezoekersverkeer voor Fase I en het stadion;
- het gebruik maken van potenties voor natuurontwikkeling in groengebieden, oppervlaktewater en oevers, alsmede voor de ecologische verbindingzone tussen Hengelo en Enschede.

4.1.3

Gebruiksfase

Wijze van gebruik

- energiegebruik (naar soort en hoeveelheid) en verwachte emissies voor het koelen en verwarmen van de verschillende functies;
- hoeveelheid watergebruik en herkomst van dit water;
- de noodzakelijke berging van oppervlaktewater bij piekafvoer;
- prognose van hoeveelheid en soorten afvalwater per jaar en de mogelijkheden voor reiniging en hergebruik van afvalwater;
- samenloop met (pieken in) bezoek aan andere voorzieningen (Miracle Planet, fase I en het Arkestadion) in de omgeving; en de effecten daarvan op de aan- en afvoer van het verkeer en op het gebruik van de parkeervoorzieningen;
- aantal bezoekers van Miracle Planet, fase II en de spreiding in de tijd met het oog op de daaruitvoortvloeiende hinder voor de omgeving.

Mobiliteit bezoekers

- verdeling over herkomstgebieden van verwachte bezoekers;
- relatieve kwaliteit van de bereikbaarheid van Miracle Planet, fase II vanuit die herkomstgebieden voor verschillende vervoerwijzen; bijzondere aandacht verdienen daarbij eventuele fluctuaties in de kwaliteit van de bereikbaarheid in de tijd door wisselende frequenties in het aanbod van openbaarvervoersdiensten;
- mogelijkheden voor groepsvervoer per bus en trein en het stimuleren daarvan (all-in arrangementen, kaartverkoop onderweg en dergelijke), daarbij is ondermeer de restcapaciteit op het spoor van belang voor extra groepstreinen of “Sonderzügen”;
- de verdeling over de verschillende vervoerwijzen (modal-split) op grond van deze gegevens en inzicht in de bezettingsgraden van auto’s;
- de veranderingen in de belasting van de verkeers- en vervoersvoorzieningen en de daaruit voortvloeiende noodzakelijke maatregelen om een goede afwikkeling van de vervoerstromen te realiseren.

Ter toelichting: nadrukkelijk moet, naast het te verwachten aantal bezoekers, ook de maximale bezoekerscapaciteit van Miracle Planet, fase II (maar ook voor fase I) in het MER aangegeven worden. Wat is de maximale bezoekersomvang van Miracle Planet, I + II (alsmede een doorkijkje naar fase III) en hoe groot is de kans dat op een bezoekersdag beide maxima worden gehaald (beschrijving van de cumulatie van effecten in geval van een ‘worst case’), inclusief het maximale bezoekersaantal van het Arkestadion (rekening houdend met de eventuele extra ring)⁷. Tevens dient de beschrijving een nadere onderbouwing te geven van de herkomst van het geraamde bezoek en de realiteits-

⁷ Het is goed gebruik om de op drie na drukste dag als maatgevend te beschouwen. Hoewel onplezierig kan nooit voorkomen worden dat het op bepaalde dagen ‘rommelig’ zal zijn, maar dat dient nadrukkelijk beperkt te blijven tot incidenten.

waarde van die raming (uitgaande van een toestroom uit de directe regionale omgeving, uit (geheel)Nederland en uit Duitsland (welke deelstaten?))

Organisatie en beheer

- wijze van exploitatie en organisatie in relatie tot het ontwikkelen van bedrijfsinterne milieuzorg, groenbeheer en afvalbeheer (inclusief zwerfvuil, watergebruik en energiehuishouding);
- voornemens met betrekking tot vervoermanagement voor werknemers en bezoekers voor fase I, II, en III en het Arkestadion;
- aard van het parkeermanagement ter beheersing van de vervoerstromen en voorkoming van overlast voor de omgeving bij zowel normale exploitatie als bij pieken in het gebruik;
- meervoudig gebruik van parkeerfaciliteiten in directe en ruimere omgeving (beschrijving van de situatie bij pieken).

4.2 Alternatieven

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het voorkeursalternatief. In het MER zijn vooral de milieuelementen voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

De Commissie adviseert om met betrekking tot de volgende onderwerpen alternatieven uit te werken. Alternatieven en varianten kunnen worden opgebouwd rondom (combinaties van) de volgende thema's:

- Minimale hinder voor de omgeving;
- Minimale milieubelasting door emissies, energiegebruik en ruimtebeslag.

Voor verkeer en vervoer:

Bij het formuleren van de alternatieven en varianten, zoals hierboven voorgesteld, dient de invloed op het verkeer van Fase I en zo mogelijk van het Arkestadion integraal te worden meegenomen en beoordeeld. De volgende elementen kunnen bij de vorming van alternatieven en varianten worden gebruikt:

- de ligging van de parkeergarage (binnen het gebied of net erbuiten);
- mate waarin extra reizigers via groepsvervoer, openbaar vervoer en langzaam verkeer komen;
- nieuwe infrastructuur (extra aansluitingen op het hoofdwegennet, fietspaden, fietsenstallingen, P&R, extra bushaltes, busbanen en dergelijke);
- routing van het verkeer;
- de omvang van de parkeergarage en van de andere parkeervoorzieningen;
- kosten van het parkeren;
- extra voorzieningen voor groepsreizigers en fietsers;
- verkeersveiligheid, daarbij rekening houdend met calamiteiten in de nabije omgeving (hoe zien de aan- en afvoerroutes eruit in geval van een calamiteit, zoals bijvoorbeeld bij de opslagtanks voor brandstoffen?).

Voor energie- en materiaalgebruik:

- de keuze van materialen dient plaats te vinden op basis van een LCA⁸, of een LCA-achtig onderzoek indien mogelijk op gebouwniveau⁹;
- het treffen van maatregelen die de vraag naar energie en water beïnvloeden, alsmede de mogelijkheid om duurzame energie te gebruiken (zoals zonne-energie);
- het al dan niet benutten van koelwarmte voor de verwarmingsvraag;
- het afstemmen van vraag en aanbod van energie op een hoger schaalniveau van het gebouw (rekening houdend met activiteiten in de directe omgeving);
- de gevolgen voor energie- en watergebruik van verschillende methoden van sneeuwproductie;
- bergingsmogelijkheden (vooral bij pieken) voor oppervlaktewater als gevolg van de toenemende verharding.

Voor ruimtelijke aspecten:

- verschillen in ruimtelijke inrichting (waar komt wat te liggen);
- verschillen in landschappelijke inpassing;
- verschillen in benutten van en ruimte geven aan ecologische potenties, in het bijzonder de ecologische verbindingzone.

4.2.1**Nulalternatief**

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief, omdat de doelstelling van de Initiatiefnemer niet gerealiseerd worden zonder het tot stand brengen van Miracle Planet, fase II. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige milieusituatie, inclusief autonome ontwikkeling, zoals aangegeven in hoofdstuk 5 van dit advies.

4.2.2**Meest milieuvriendelijk alternatief**

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van het MMA een 'actieve' aanpak te volgen. Hiermee wordt bedoeld, dat toepassing van de beste bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en -verbetering bij de ontwikkeling van dit alternatief als uitgangspunt wordt genomen.

In het MMA zou gekozen kunnen worden voor bijvoorbeeld het maximaliseren van het aantal bezoekers dat met het openbaar vervoer, groepsvervoer per bus of trein en de fiets Miracle Planet, fase II zal bezoeken; een emissie-neutrale energiebalans; in geval van het herbestemmen van het complex dat dit gebeurt zonder sloopafval; het gebruik van regenwater voor niet-consumptief gebruik; een aanpak dat het regenwater niet via het riool en de rioolwaterzuivering wordt afgevoerd.

⁸ LCA = Life Cycle Analysis (levenscyclusanalyse).

⁹ Zie de nota Produkt en Milieu (1993) van het ministerie van VROM.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN

5.1 Algemeen

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van het bestaan van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuw activiteiten, alsmede mogelijke nieuwe (potentiële) ontwikkelingen zoals de nieuwe ring voor het Arkestadion (extra toeschouwers), Miracle Planet, fase III en eventuele nieuwe parkeervoorzieningen.

In het MER dient bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling het vigerend bestemmingsplan als uitgangspunt te worden genomen. Milieugevolgen van alternatieven en varianten moeten concreet worden gemaakt door vergelijking met de autonome ontwikkeling.

Studiegebied

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en de omgeving daarvan, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden, of andersom waarvan effecten van invloed kunnen zijn op de voorgenomen activiteit. Per milieuaspect (geluid, bodem, water, sluisverkeer, congestie, calamiteiten, externe veiligheid et cetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen. De begrenzing van de studiegebieden moet worden gemotiveerd en op kaart worden aangegeven. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten.

Type milieu-informatie

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- de luchtkwaliteit (benzeen, stikstofoxiden, koolmonoxide en koolwaterstoffen) als gevolg van het verkeer en met name in en rondom de parkeergelegenheden;
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van verkeers- en geluidseffecten op de directe omgeving;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gebruikt;

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar openbaar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet worden besteed aan die effecten die per alternatief of variant verschillen;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd.

In het MER zal bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand en de milieueffecten nog aandacht geschonken moeten worden aan de in de volgende paragrafen vermelde aspecten:

5.2 Verkeer en vervoer

- verkeerssituatie in het studiegebied met en zonder de voorgenomen activiteit;
- beschrijving van de milieugevolgen per alternatief voor het studiegebied zoals: hinder (bijvoorbeeld geluid of zicht); uitstoot (zoals bijvoorbeeld uitlaatgassen); aantasting (zoals bijvoorbeeld landschap) en schade (in geval van calamiteiten);
- verkeersveiligheid;
- externe veiligheid, waarbij onder andere de route van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor, over de weg en over het water wordt aangegeven, alsmede de vluchtroutes bij eventuele calamiteiten in de omgeving of langs de uitgaande verkeersaders;
- kans op congestie gedurende piekdagen en het drukste uur van de dag;
- kans op en omvang van parkeerhinder en hinder door sluipverkeer;
- totale emissies van kooldioxide, stikstofoxiden en koolwaterstoffen voor alle verkeersbewegingen van de bezoekers tezamen;
- Relatie met het P&R-terrein en de effectiviteit daarvan in relatie tot de bezoekersstromen.

5.3 Bodem, grond- en oppervlaktewater

- huidige en nieuwe peilen en kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater; (eventueel) gebruik van diep grondwater;
- kwalitatieve en kwantitatieve veranderingen in het hydrologisch- en waterhuishoudkundig systeem.

5.4 Natuur en landschap

- aanwezigheid van waardevolle flora en fauna: aanduiding van de soort en de situering daarvan binnen het studiegebied en de (potentiële) ecologische betekenis;
- aanwezigheid van cultuurhistorisch en/of archeologisch belangrijke elementen en relaties;
- oriëntatie in het plangebied op de omgeving (zichtlijnen et cetera);
- de invloed van het voornemen, inclusief de bijbehorende infrastructurele voorzieningen op de beeld- en belevingswaarde van de naaste en verdere omgeving;

5.5 Energie en materiaalgebruik

- het primaire energieverbruik, waarbij eventuele aan het net teruggeleverde energie in mindering wordt gebracht van de energie die aan het net onttrokken wordt. Hierbij dient eveneens inzicht te worden gegeven in het energiegebruik per functionele eenheid van de diverse activiteiten, uitgedrukt in primair energiegebruik per uur per persoon.

5.6 Flexibiliteit

- mate waarin de functieverandering van de opstallen toelaatbaar is met betrekking tot de milieukwaliteit (maximum aantal bezoekers of hun herkomst, lawaai dat wordt voortgebracht et cetera);
- herbruikbaarheid van het complex voor een ander doel;
- mate van demontabel en aanpasbaar zijn;
- hergebruik van bouwdelen na sloop/demontage.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties en de ernst die de leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeenteraad van Enschede moet bij het besluit tot bestemmingsplanwijziging aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden, om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat het college van Burgemeester en Wethouders in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en/of varianten alsmede de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.